

HISTORICKÁ REVUE

Časopis o dejinách spoločnosti

Cesta do nového roka

V roku 1999 oslávi Historická revue svoje 10. narodeniny. Septembrové číslo bude stým a tak cesta do nového roka je pre nás zároveň príležitosťou vrátiť sa na chvíľu aj do histórie Historickéj revue.

Je to história, ktorú písali a píšú predovšetkým naši renomovaní historici. Autorský kolektív takmer 4000-stránkovej encyklopédie dejín ľudstva už presiahol číslo 500. Za týmito číslami sa skrýva intelektuálna sila, vedecký potenciál, kultúrne bohatstvo, obrovský kus poctivej a tvorivej práce.

Pre redakčný kolektív časopisu je vždy veľmi príjemný hlas čitateľa, ktorý dokáže vnímať obsah, kvalitu, ale i všetky úskalia historikovej práce. Občas zaznejú i slová kritiky: Ten článok bol slabý, tie údaje sú nesprávne. Každá takáto pripomienka je pre nás príležitosťou zamyslieť sa nad tým, čo je možné zlepšiť či zmeniť v prospech kvality.

História je veda živá, veľmi aktuálna a súčasná. Fakty a udalosti sa snaží historik objektivizovať, no len málokto sa dokáže vymaniť z hodnotení poznačených dobou, v ktorej žije. Nemyslím si, že veda je neomylná. No ak si má história nárokovať miesto vo veľkej rodine vedeckých disciplín, musia tí, čo chcú históriu „robiť“, spĺňať základné kritériá odbornej a remeselnej spôsobilosti. Pripúšťam, že i laikovi sa môže podariť umelecké dielo, no história nie je umenie v pravom zmysle slova. Je to predovšetkým tvrdá intelektuálna práca, výskum v archívoch, tisíce prečítaných strán v niekoľkých cudzích jazykoch a nakoniec pre niekoho možno zanedbateľná, no veľmi podstatná metóda a remeslo.

Historická revue si za roky svojej existencie vyslúžila známku kvality. Jej cieľom vždy bolo sprístupňovať minulosť na úrovni najnovších vedeckých poznatkov, bez zbytočnej vulgarizácie a hľadania senzácií.

Dovoľte, aby som v mene všetkých autorov i čitateľov zaželel Historickéj revue hodnotný a zmysluplný rok plný kvalitných, poučných a zaujímavých článkov. Aby som v mene redakcie poprial našim čitateľom príjemné chvíle strávené pri ich obľúbenom časopise.

M. Daniš

doc. PhDr. Miroslav Daniš, CSc.

šéfredaktor Historickéj revue

Posledný odpočinok bratislavských Keltov / Alena Šefčáková	2
Vojvoda a svätec / Jakub Minárik	4
Doňa Marina a dobytie Mexika / Radoslav Hlíšek	6
Žigmund Albík z Uničova / Daniela Dvořáková	8
V službách veľmoci / Elena Machajdík	10
NOVINKY NA KNIŽNOM TRHU	11
Veľký spor o malé ostrovy / Jaroslav Coplák	12
REPORTÁŽ	
Na potulkách za pamiatkami Helady / Ján Kopina	14
SLOVÁCI OČAMI SLOVÁKOV	
Boli sme národ dedinský / Anton Štefánek	16
ROZHOVOR	
s Jánom Tibenským	
Život prácou a práca životom / Lenka Berová	18
HISTORICKÝ PRAMEN	
Začali to Sumeri / Pavol Valachovič	20
Z DEJÍN MYŠLENIA	
Tajné knihy kresťanov / Pavol Havierník	22
ĽUDIA A DOBA	
Edita Steinová / Miriam Hlavačková	24
DEJINY A UMENIE	
Anton Jaszusch / Zuzana Karasová	26
HISTORICKÝ KALENDÁR	27
ZA KATEDROU	28
Práca historika s dokumentmi minulosti / Alexander Avenarius	28
Historický prameň a jeho funkcie vo výučbe dejepisu / Viliam Kratochvíl	29
KRÍŽOVKA	31
MALÁ KLENOTNICA SLOV	31
KALEIDOSKOP	32
SLOVNÍK HISTORIKA	33
O NAŠICH AUTOROCH	33
Obsah Historickéj revue – IX. ročník (1998)	34
HLASY A OHLASY	36

1. strana obálky: Španielski conquistadori Hernanda Cortéza dobyli roku 1521 ríšu Aztékov

HR HISTORICKÁ REVUE

Časopis o dejinách spoločnosti

Za zaľudnenie a zaživotnenie histórie

V 20. storočí dejepis viackrát zmenil svoj obsah i charakter. Podčiarkujem, že mám na mysli dejepis, a nie dejiny, čiže minulosť, ktorá je nemenná. Za zmenu tváre dejepisu zodpovedajú historici. (Sú to nielen dejepisci, ale aj dejepisári.) Obrazne a inak povedané, pripadá im buď sláva za šťastnú plavbu, alebo hana za stroskotanie pomyselnéj lode stelesňujúcej históriu. Historici sťa lodníci podľa potreby napínajú a zvinujú plachty, držia kormidlo a smer, a keď treba, neraz aj tvrdo veslujú, majú na zreteli pasažiersky kolektív (žiakov, študentov, čitateľov, verejnosť). Pri ich práci a do ich práce im často fušuje kadekto. Omnoho väčším nešťastím však býva, keď na kapitánskom mostiku velí nekapitán (povedzme vyučený potápač) alebo ak sa lode zmocnia piráti (povedzme nezodpovední politici). Vtedy podľahnú zväčša trvalej nevoľnosti nielen cestujúci, ale aj komandovaní lodníci (v našom prípade dejepisci i dejepisári). Na palube, v podpalubí i v kajutách vládne teror, nikomu sa to nepáči, z lode sa však vystúpiť nedá.

Vrátim sa však k meritu veci. Dávnejšie, čiže na začiatku storočia, sa za nedostatok dejepisu považovalo predovšetkým to, že bol akoby zoradenou znôškou dátumov, udalostí a mien panovníkov či iných veľikánov, ktorým sa pripisovala moc riadiť beh dejín a osudy štátov či národov. Z takto ponímanej histórie sa takmer vytratili javové i dejové súvislosti a najmä dynamika vývoja, takže dejepis vlastne nadobudol charakter telefónneho zoznamu s množstvom mien a čísel. Druhou krajnosťou sa v našich podmienkach zhruba pred polstoročím (čiže v období, ktoré len názvom, aj to vzdialene pripomínalo spoločnosť načrtnutú vo víziách klasikov) stal dejepis, ktorý azda najvýstižnejšie možno označiť prívlastkom inštitucionalizovaný (rozumej triedny a odludnený). Tvorcovia a vykladáči inštitucionalizovanej histórie zaiste správne alebo aspoň podnetne postihli a pomenovali mnohé historické procesy a javy, pričom však akoby zabudli na samotného človeka, na konkrétnych ľudí, na ich každodenný život. Inými slovami, do zvieracích kazajok ideologického diktátu navlečení historici odživotnili a odludnili dejiny. V praxi sa to prejavilo napríklad aj (v jadre správnym) tvrdením o vykorisťovaní jednej triedy druhou, o trvalom prehlbovaní sa vykorisťovania robotníkov či poddaných, pričom však z učebníc sme sa nedozvedali nič o tom, aký bol všedný i sviatočný deň jednotlivého robotníka či roľníka.

Dejiny sa píše pre budúcnosť, pre život.

Dejiny tvoria predovšetkým ľudia. Dejiny sú však aj nekonečnou plejádou ľudských príbehov. Píšme o jednom i o druhom. Majme pritom na pamäti, že dejepis je hlavne pre ľudí.

PhDr. Vladimír Seges

zástupca šéfredaktora Historickéj revue

Politické myslenie v karolínskom období	
/ Jean Imbert	2
Bitka pri Kreščaku / Blanka Brezováková	4
Sobášna politika Maximiliána I. Habsburského	
/ Jaroslav Perniš	6
Dobrodruh a princezná Pocahontas	
/ Rastislav Sásik	8
Napoleon očami romantikov / Miloš Ferko	10
Kolky, čertove volky / Roman Holec	12
Karol Sidor v časopise Vatra / Milan Katuninec	14
Osudy jedného paláca / Zuzana Beňušková	16
SLOVÁCI OČAMI SLOVÁKOV	
Slováci a milieu / Ján Lajčiak ml.	18
Zemevid Dionýza Štúra / Michal Eliáš	19
HISTORICKÝ PRAMEN	
Tesané do kameňa, písané na papyrus	
/ Pavol Valachovič	20
Z DEJÍN MYSLANIA	
Myšlienkový svet hinduizmu / Dušan Deák	22
NOVINKY NA KNIŽNOM TRHU	23
ĽUDIA A DOBA	
Komunista z presvedčenia / Juraj Benko	24
DEJINY A UMENIE	
Obraz v premenách času / Alexander Frický	26
HISTORICKÝ KALENDÁR	27
ZA KATEDROU	
Klasifikácia učebných cieľov a úloh vo výučbe dejepisu / Viliam Kratochvíl	28
STOPY ZAVIATE ČASOM	
Viliam Rowland / Pavel Zdycha	30
NA SLOVÍČKO	
s PhDr. Milanom Podrimavským, CSc.,	31
Keď v Nitre vína bolo málo / Šarlota Drahošová	32
KRÍŽOVKA	33
MALÁ KLENOTNICA SLOV	
/ Panický strach	33
KALEIDOSKOP	34
SLOVNÍK HISTORIKA	35
O NAŠICH AUTOROCH	35
HLASY A OHLASY	36

1. strana obálky: Podľa Bhagavaogity, hinduistickej biblie, Višnu zahŕňa v sebe všetkých bohov

HR HISTORICKÁ REVUE

Časopis o dejinách spoločnosti

Prvý zjednotiteľ Anglicka / Martin Chudík	2
Bulharsko pokrstil chán Boris / Dimitar Dimitrov	4
Láskavá utešiteľka nevládných / Milan Gajdoš	6
Filip Melanchton / Daniel Veselý	7
Martinská sporiteľňa / František Chudják	8
Hurban vo viedenskej publicistike / Elena Kurincová	10
Spoločenská emancipácia Slovákov v USA / Imrich Minár	11
NOVINKY NA KNIŽNOM TRHU	13
Spory o 14. marec 1939 / Ivan Kamenec	14
REPORTÁŽ	
Perla v srdci púšte / Peter Kuklica	16
HISTORICKÝ PRAMEN	
Keď vládli svetu bohatieri / Miloš Ferko	18
DEJINY A UMENIE	
Šperky v starovekom Egypte / Renáta Rábeková	20
LUDIA A DOBA	
Veľmajster diskusie / Dušan Jedinák	23
Z DEJÍN MYSLENIA	
Viktor Emil Frankl / Peter Halama	24
STOPY ZAVIATE ČASOM	
Hieronym Nécei / Michal Eliáš	26
Z HLBÍN ARCHÍVOV	
Hodža a vzbura 17. mája 1863 / Slavko Churý	28
ZA KATEDROU	
Mentálne mapovanie a jeho využitie vo výučbe dejepisu / Dana Vasilová	30
HISTORICKÝ KALENDÁR	32
KRÍŽOVKA	33
MALÁ KLENOTNICA SLOV	
Damoklov meč / Jana Skladaná	33
KALEIDOSKOP	34
SLOVNÍK HISTORIKA	35
O NAŠICH AUTOROCH	35
HLASY A OHLASY	36

1. strana obálky: Zápas Fiodora Tirona s drakom. Výrez ikony z prvej polovice 17. storočia. Obrázky zhora nadol: Hildegarda z Bingen; hlava sochy egyptskej princeznej Nofret; Sinajský kláštor.

O odchode človeka z dejín

Každý rok v marci si pripomíname smutné výročie našich novodobých dejín – začiatok deportácií Židov zo slovenského územia do koncentračných táborov. Pred 57 rokmi, po tom, čo ich gardisti natlačili do dobytých vagónov, ktoré nabrali smer Osvienčim, sa pre väčšinu z nich začali odvíjať posledné dni života.

Nie, nechcem sa rozpisovať o zhubnosti režimu, ktorý si vyfabrikoval tzv. židovskú otázku a ktorý človeka ponížil na tú najspodnejšiu priečku ľudského bytia, pričom ho zbavil všetkého, čo ho robilo človekom. Len preto, že bol Židom.

Pred rokmi, keď som sa začala zaoberať dejinami slovenských Židov, navštívila som Osvienčim, Lublin-Majdanek, Belžec, Sobibor i Terezín. Osudy tých, ktorí sa premenili na popol, ma nenechávajú ľahostajnou. Rovnako ani osudy tých, čo prežili. Na Slovensku ich v súčasnosti žije okolo 1 200. Niektorých z nich osobne poznám a stretávam sa s nimi, aby mi vyrozprávali svoje príbehy. Ako sa menili na čísla, ako strácali identitu, ako prišli o rodičov, súrodencov, priateľov, neraz o celé rodiny. Sú to mučivé spomienky. Spomienky ľudí, ktorí roky neboli schopní na túto tému prehovoriť, lebo... Lebo návraty do pekla sú kruté.

Pri jednom zo stretnutí s gymnazistami mi celkom nevdojak prišlo na um: čo sme sa vlastne my, dnes štyridsiatnici, dozvedeli o osudoch Židov zo školských učebníc? Čo nám o nich mohli naši učitelia povedať? Len to, čo im dovoľovali vtedajšie učebné osnovy: „... že sa zaberá židovský majetok (tzv. arizácia), že asi stotisíc robotníkov muselo odísť na prácu do Nemecka“. A chceli sme vôbec vedieť viac? Ani nie, veď slovo Žid bolo v tom čase tabu a my sme sa ho ani nepokúšali prekonať. Preto je dobré, že už aj na Slovensku pracuje aktívna skupina ľudí, ktorí sa podujali na neľahkú úlohu. Na videokamery zachytili tie najotrasnejšie svedectvá a výpovede. Nielen na pamiatku, ale v prvom rade na poučenie. Učme sa z týchto príbehov. A hľadajme v nich predovšetkým človeka. Spoznávajme to, čo nám bolo dlhé roky cudzie. Len tak prekonáme hranicu, ktorú v nás umelo vybudovali a ktorá ešte stále niekomu pripadá ako prirodzená.

Každý človek má svoje miesto v dejinách. A až keď ho jedného dňa niet, až potom my ostatní uveríme, že z dejín odchádzajú ľudia a s nimi aj ich príbehy. Často kruté a bolestné.

Katarína Hradská

Dr. Katarína Hradská
zástupkyňa slovenských židov
v Osvienčimskej iniciatíve
Historický ústav SAV

HR HISTORICKÁ REVUE

Časopis o dejinách spoločnosti

Dedícia impéria / Martin Hurbanič	2
Trasa veľkomoravského posolstva k cisárovi / Vladimír Turčan	4
Medzi Východom a Západom / Geschichte 9/98	6
Koniec dlhej vojny / Dušan Uhlír	8
Vidina slovenskej korunnej krajiny / Dušan Škvarna	10
Stanislaw Grabski na Slovensku roku 1895 / Antoni Giza	12
Cesty k vzniku česko-slovenských légii / Marián Hronský	14
O čom hovoria legendy starých Rusínov / Ladislav Borecký	16
Katolícka akcia z roku 1950 / Ondrej Podolec	18
Z DEJÍN MYSLENIA	
Ferdinand de Saussure / Marek Bičkoš	20
HISTORICKÝ PRAMEŇ	
Zmluva, základ všetkého / Pavol Valachovič	22
Synovia prerie / Jozef Terem	24
DEJINY A UMENIE	
Všestranný génus / Olga Pažitková	26
Cesty za umením v 19. storočí / Zuzana Karasová	28
HISTORICKÝ KALENDÁR	29
ZA KATEDROU	
Báseň ako historický prameň vo výučbe dejepisu / Judita Poliačiková	30
Výučba dejepisu očami vysokoškolákov / Štefan Ferianec	31
NOVINKY NA KNIŽNOM TRHU	32
KRÍŽOVKA	33
MALÁ KLENOTNICA SLOV	
Čínsky múr / Jana Skladaná	33
KALEIDOSKOP	34
SLOVNÍK HISTORIKA	35
O NAŠICH AUTOROCH	35
HLASY A OHLASY	36

1. strana obálky: Konštantín a Metod. Obraz J. B. Klemensa. Obrazky zhora nadol: severoamerický Indián; obraz Edouarda Maneta Raňajky v tráve; výjav z tridsaťročnej vojny (malba zo 17. stor.)

Aj výučba dejepisu je historiografiou

Tento výrok napriek svojej samozrejmosti je pre našu odbornú i širokú verejnosť ešte stále nie príliš samozrejmy. Naším historikom chýba výraznejší záujem o dejepisnú výučbu. Je to spôsobené aj tým, že historici sú momentálne príliš ponorení do problémov spojených predovšetkým „s hľadaním použiteľnej minulosti“ v transformujúcej sa spoločnosti. Svoj záujem orientujú výlučne historiograficky, problematiku výučby dejepisu akosi nepokladajú za svoju vec a minimálne sa starajú o to, ako sa ich veda transformuje do edukačného prostredia školy. Istým dôkazom tohto tvrdenia je aj absencia výraznejšej diskusie o sociálnej funkcii a výchovno-vzdelávacej dimenzii historiografie vo formujúcej sa demokratickej spoločnosti. Myslím si, že ak má dejepisná výučba plniť svoju úlohu, mala by mať niečo, čo je možné považovať za zmysel. Súčasne však chcem pripomenúť, že hoci o zmysle, či o „ozmyslení“, môžeme uvažovať, nemôžeme o ňom definitívne rozhodnúť, tak ako to bolo v starom politickom režime. Podobne to platí aj pre samotnú historiografiu. To je práve jeden z dôvodov navyše, aby sa do takejto diskusie okrem historikov, ktorí sa špeciálne zaoberajú programovými projektmi výučby dejepisu (učebné osnovy a učebnice), sa zapojili i predstavitelia širšej historickej obce. Som presvedčený, že za ich výraznej účasti a podpory sa nám oveľa ľahšie budú hľadať odpovede na naznačené problémy. Naš časopis je vo svojej stálej rubrike Za katedrou kedykoľvek pripravený vytvoriť priestor na ich riešenie.

Viliam Kratochvíl

PaedDr. Viliam Kratochvíl, PhD.

Katedra všeobecných dejín FiF UK v Bratislave

Kacíř na egyptskom tróne / Eduard Čieško	2
Kosovská kvadratura kruhu / Martin Hurbanič	4
Statočné srdce Škótov / Martin Chudík	6
Posolstvo koránu na pôde Indie / Dušan Deák	8
Misa a držadlo opäť spolu / Vladimír Turčan	10
NOVINKY NA KNIŽNOM TRHU	11
Anton Grassalkovič, správca kráľovského majetku / Kristína Kasnyíková	12
Vzlety mladého ducha / Miloš Ferko	14
Légie vo Francúzsku / Marián Hronský	16
Americkí Slováci a vznik Česko-Slovenska / Imrich Minár	19
Kódex dôstojníka / Miroslav Vilhan	21
Z DEJÍN MYSLENIA	
Byzantíneec a florentský humanizmus / Milan Zigo	22
ALBUM SVÄTÝCH	
Servus servorum Dei / Karol Hodas	23
HISTORICKÝ PRAMEN	
Zdroje práva a poriadku / Juraj Šedivý	24
DEJINY A UMENIE	
Pôvod Tróniacej Madony z Dunajskej Lužnej-Jánošíkovej / Jozef Vozár	26
DEJINY A UMENIE	
Slávny animátor Daniel Siakel' / Ivan J. Rumanovský	28
HISTORICKÝ KALENDÁR	29
ZA KATEDROU	
Inscenačné metódy vo výučbe dejepisu / Dana Vasilová	30
Maliarsky skvost v Turzovom dome v Levoči / Agnesa Žižňáková	32
KRÍŽOVKA	33
MALÁ KLENOTNICA SLOV	
Blúdiaci Holanďan / Jana Skladaná	33
KALEIDOSKOP	34
SLOVNÍK HISTORIKA	35
O NAŠICH AUTOROCH	35
HLASY A OHLASY	36

1. strana obálky: Evangeliár Henricha Leva z roku 1594
Obrázky zhora nadol: Pohreb obete bosnianskej vojny roku 1993,
Tróniaca Madona z Dunajskej Lužnej-Jánošíkovej

Sto rokov, veľa, či málo?

Čítala som výrok, že Američania sa od Európanov líšia vzťahom k historickým sto rokom. Pre Európanov je v dejinách sto rokov málo, pre Američanov veľa. Iné je to však so vzdialenosťou. Pre Európana je sto míľ veľa, pre Američana nie. Táto myšlienka ma zaujala nielen pre jej vtipný podkontext, ale aj pre tú už toľkokrát opakovanú pravdu, že komunikácia na Zemi je čoraz rýchlejšia a čoraz viac by nás všetkých mala zblížovať. Historikov, ktorí poctivo odvádzajú svoju daň vede, celkom iste.

Ako je to však s tými sto rokmi v dejinách a našim vzťahom k nim?

Veľmi dôležitú úlohu tu hrá individuálna pamäť. Starí rodičia mojej generácie sa narodili približne pred storočím. I keď sú už dávno po smrti, v našej pamäti zostali živí. Z tých najnovších dejín, s ktorými som osobne spätá, pre mňa neodídú. Človek môže odísť zo života, ale nie z dejín, ak zostáva v pamäti, ktorá je zaznamenaná. O tom by azda mohli povedať viac tí, čo sa venujú archívnictvu. Isto, individuálna pamäť každého človeka – a aj historik je človek – je iná. Iné sú tiež skúsenosti a činy, spôsob konania a presvedčenie o pravde jeho predkov. Niektorí sa s nimi stotožňujú viac, niektorí menej, každého však v jeho názoroch ovplyvnili. Možno práve preto je medzi historikmi, ktorí sa venujú najnovším dejinám, toľko sporov o historickú pravdu.

Spory o tom, či sa historici majú vedecky venovať najnovším dejinám, sú relatívne časté. Poznám takých, pre ktorých tento spor vôbec neexistuje, ba nikdy nepocítili potrebu ani zamyslieť sa nad ním. Poznám aj takých, ktorí o ňom uvažujú a sú veľmi kritickí k svojej práci i k práci kolegov. Rozhodne to však nie je ľahké. Majú k dispozícii veľa materiálu na skúmanie a sami, podľa vlastného vedomia a svedomia, si musia vybrať a porovnávať pramene, ktoré budú považovať za najdôležitejšie a najpodstatnejšie. Nikto dnes nepochybuje o nadväznosti príčiny a následku, mnohí však podľa toho nekonajú. A historická obec je široká. Rovnako v Amerike, kde je sto rokov veľa, ako u nás v Európe, kde je veľa sto míľ. Ibaže všetci žijeme na tej istej planéte, ku ktorej histórii by sme mali mať aspoň taký vzťah ako k vedomiu o vlastných rodičoch. Možno by okrídlená veta „Historia est magistra vitae“ našla úrodnejšiu pôdu i v našej prítomnosti.

Lenka Berová

Lenka Berová
redaktorka Historickéj revue

HR HISTORICKÁ REVUE

Časopis o dejinách spoločnosti

Stelesnený zákon / Martin Hurbanič	2
Vojtech, Svorad a Benedikt / Martin Homza	4
Svätá Terézia Avilská / Miriam Hlavačková	6
Ako sa taliansky dobrodruh nestal uhorským kráľom / Ivan Rončák	8
Nelahký život študentský / Miloš Ferko	10
Titanic nebol sám / Antonín Konečný	12
NOVINKY NA KNIŽNOM TRHU	13
Turčiansky pivovar / Jaroslav Slabej	14
Ako portrétovali Jána Hollého / Pavel Horváth	16
Légie v Rusku / Marián Hronský	17
Životné poistenie v premenách času / Juraj Laššuth	20
HISTORICKÝ PRAMEN	
Čo skrývajú depozity archívov / Juraj Šedivý	22
Z HLBÍN ARCHÍVOV	
Horúce hlavy / Jozef Šimončíč	24
HISTORICKÝ KALENDÁR	25
Z DEJÍN MYSLENIA	
Marsilio Ficino / Milan Zigo	26
DEJINY A UMENIE	
Impresionizmus a jeho prenikanie na Slovensko / Andrea Kučerová	28
HISTORICKÁ POHLADNICA	
Múr reformátorov v Ženeve / Peter Szabó	29
ZA KATEDROU	
UNESCO a projektová výučba dejepisu / Adelaida Mezeiová	30
LUDIA A DOBA	
Kráľ, rojko / Rastislav Sásik	32
KRÍŽOVKA	33
MALÁ KLENOTNICA SLOV	
Nehádzte perly sviniam / Jana Skladaná	33
KALEIDOSKOP	34
SLOVNÍK HISTORIKA	35
O NAŠICH AUTOROCH	35
HLASY A OHLASY	36

1. strana obálky: Aténska škola maliara a architekta Raffaella, výrez z fresky z roku 1508

Obrázky zhora nadol: Svätý Svorad na medirytine zo 17. storočia, cisárska korunovácia Karola Veľkého, portrét J. Francisciho

Ako písať o dejinách

Nedávno vyšiel vo vydavateľstve Chronos preklad knihy francúzskeho historika Paula Veyna *Ako písať o dejinách*.

Hoci ju autor napísal pred takmer tridsiatimi rokmi, pozoruhodná je z viacerých hľadísk. Napríklad svojimi provokatívnymi tvrdeniami, že história nie je veda. Citujem autora: „História nevysvetľuje a nemá metódu, pretože nemôže svoju skúsenosť formulovať vo forme definícií, zákonov a pravidiel. História, o ktorej sa toľko hovorí už dve storočia, neexistuje. Historici rozprávajú o skutočných udalostiach, ktorých aktérom je človek – história je pravdivým románom.“

Preklad je pozoruhodný aj tým, že na slovenskom knižnom trhu je jednou z mála publikácií, ktoré uvažujú, ako sa dejiny písali a ako ich písať. Metodológia historickej vedy je u nás ešte v plienkach, a tak preklady teoretických prác o predmete, obsahu dejín a metóde ich výskumu sú pre nášho čitateľa stále dôležité a vítané.

A či je história vedou? Dovoľte mi, hoci na takomto malom priestore, zopár myšlienok a postrehov historika, ktorý sa za vedca považuje.

Naše poznatky majú rôznu úroveň a rôzny stupeň poznania či poznávania. Všetko závisí od ich množstva, kvality, spôsobu, ako ich vnímame. Inak vníma život okolo nás roľník, ochranca prírody a inak botanik alebo historik. Vyplýva to z charakteru a účelu jeho poznávania a miery jeho poznania. Pre historika či botanika sa stal predmetom výskumu, ktorým dospel k všeobecne platným a trvalým zákonitostiam. No i z roľníka sa môže stať vedec – agronóm.

Hranica medzi takpovediac „nevedou“ a vedou je teda determinovaná aj úrovňou poznávania a poznania. Ak sa naše pozorovanie, na základe ktorého získavame poznatky, dostane do fázy hľadania súvislostí a zákonitostí, prekročíme hranicu od pozorovania k vedeckému poznávaniu. A k hľadaniu súvislostí a zákonitostí môžeme dospieť len vďaka metóde, ktorá je cestou vedeckého poznania.

Minulosť ľudí zaujíma, fascinuje a svojím spôsobom pohlcuje. Ľudia ju pozorujú, poznávajú a snažia sa o jej výklad. Sú to vlastne úvahy o minulosti. Otázkou teda je, či aj takéto úvahy o minulosti sú súčasťou historickej vedy a či historická veda neutrpní na ujme, ak ich za svoju súčasť považuje. Určite nie. Úvahy o histórii ľudia píšú na základe pozorovaní. A ak sa tieto dostanú do polohy skúmania všeobecne platných a trvalých zákonitostí, stávajú sa vedeckými.

Budem teraz aktuálny a možno i tak trochu cynický.

Vojna ako spoločenský fenomén je vlastne konflikt riešený silou. Jeho príčiny, charakter, dôsledky, význam a zmysel sú mnohoraké a mnohoobsažné. Konflikt riešený silou je jav typický pre akékoľvek sociálne prostredie. Jeho časový horizont je permanentný. Jeho platnosť má dimenziu prírodnej zákonitosti. K tomuto výsledku dospela veda. Aj veda historická.

Ľudia pozorujú vojenský konflikt v Kosove. Pre niektorých je osobnou skúsenosťou, pre iných poučením. Ľudia môžu vojnové konflikty ukončiť, no zákonitosť existencie sociálneho konfliktu riešeného silou je pre prírodné prostredie všeobecne daná. Nikto však od vedy nemôže očakávať samospasiteľné riešenia problémov alebo prognózy, ako konfliktom predchádzať podľa potrieb momentálneho stavu skutočností. Veda ich však presne definuje a objasňuje ich príčiny a dôsledky.

Miroslav Daniš

doc. PhDr. Miroslav Daniš, CSc.
šéfredaktor Historickej revue

HR

HISTORICKÁ REVUE

Časopis o dejinách spoločnosti

Kým neprišiel Džingischán / Jozef Terem	2
Mandala v Šamoríne / Martin Slobodník	4
Sedem slobodných umení / Erika Brtánová	6
Skalická rotunda / Iveta Divoková	8
NOVINKY NA KNIŽNOM TRHU	9
Žilinská synoda / Eva Tkáčiková	10
Légie v Taliansku / Marián Hronský	12
Hullský incident / Mojmír Staško	14
Tri cesty Milana Hodžu do Paríža / Alena Bartlová	16
Cudzinci v domácom prostredí / Jan Pešek	18
HISTORICKÝ KALENDÁR	19
HISTORICKÝ PRAMEN	
Päť rukopisov vzácnnej hodnoty / Martin Chudík	20
Z HLBÍN ARCHÍVOV	
Liptovské kúpele na prelome storočí / Slavko Churý	22
Nedisciplinovaní bankovní úradníci / Roman Holec	23
DEJINY A UMENIE	
Beethovenov oravský priateľ Mikuláš Zmeškal / Ľudovít M. Vajdička	24
Muž a žena v tradičnej vidieckej spoločnosti / Nora Lábadová	26
ALBUM SVÄTÝCH	
Sv. Benedikt, patrón Európy / Karol Hodas	29
Verše o Učenej spoločnosti malohontskej / Michal Eliáš	29
STOPY ZAVIATE ČASOM	
Michael Guhr, priekopník zo Spiša / Miroslav Bobřík	30
ZA KATEDROU	
Historická dielňa, rozvíjanie spôsobilostí vo výučbe dejepisu / Dana Vasilová	32
KRÍŽOVKA	33
MALÁ KLENOTNICA SLOV	
Boj s veternými mlynmi / Jana Skladaná	33
KALEIDOSKOP	34
SLOVNÍK HISTORIKA	35
O NAŠICH AUTOROCH	35
HLASY A OHLASY	36

I. strana obálky: Tibetskí mníši v šamorínskej synagóge (16. – 21. 3. 1999) vytvorili mandalu z farebného piesku
Obrázky zhora nadol: tibetský láma, modlitba sv. Benedikta (malba z roku 1540), krojová štúdia Slovákov z Oravy od P. M. Bohúňa (1848 – 1850)

Majú dejiny budúcnosť?

Ludstvo nevedelo o svojich dejinách, ale ani o dejinách Zeme a vesmíru ešte nikdy tak veľa ako v súčasnosti. Zároveň nebolo od vlastnej minulosti nikdy také vzdialené, ako je dnes. Neúprosňá modernizácia nevyžaduje od človeka len úzku odbornosť, ale nabáda ho tiež správať sa pragmaticky. Pracovný i súkromný svet „pragmatikov“ vyplňa prítomnosť. Za mieru pravdivosti, slobody a prospešnosti často považujú iba to, čo napomáha „pozemský“ úspech a prospech, vzrast a vzostup. Ostatné roviny života odhadzujú ako neužitočný balast, či aspoň odkladajú ako sviatočné relikvie. Aj hrubá kniha dejín má podľa nich zatvoriť svoje stránky. Veď v čase vytvárania obrysov informačnej epochy vraj dejiny nie sú viac potrebné. Situácie, v ktorých sa ľudstvo, štáty, národy či regióny, ale i jednotliví ľudia ocitli v minulosti, a vzorce ich riešení sa nedajú použiť, neplatia. Prítomnosť netreba zbytočne zaťažovať komplexami a nevybavenými účtami minulosti. Minulosť môže dnes pôsobiť len ako výstraha, nie ako vzor... Je to naozaj tak? Môžu sa dejiny niečím prihovoriť prítomnosti, majú vôbec budúcnosť? Iste, odpovede na tieto a podobné otázky nie sú jednoduché a veľmi sa rôznia. Napriek všetkému sa však k zániku historizmu neschyluje. Proti pragmatickému prezentizmu stoja aj iné, rovnako silné tendencie.

Je síce pravdou, že dnešná spoločnosť vykazuje rad parametrov, ktoré minulosť nepoznala, a mnohé situácie z minulosti sú pre ňu neupotrebitelné (verme, že najmä tie negatívne), to však neznamená, že dejiny strácajú svoje základné funkcie. Veď človek je jediným živým tvorom na našej malej planéte, ktorému je dané žiť v trojrozmernom čase – v minulosti, prítomnosti, budúcnosti. Preto aj civilizácia a každá jej konkrétna identita obsahuje rozmer minulosti – historický rozmer. Hoci sa poučiteľnosť z dejín často spochybňuje, ba až zosmiešňuje, potreba vracať sa do minulosti, aby sa prítomnosť vyvarovala omylov, chýb či tragédií, jednoducho platí. Aj snaha o filozofickú reflexiu, o pomenovanie večných problémov, ako je ľudská podstata, zmysel života, sloboda človeka a pod., nutne musí zakotviť v ľudských dejinách a vyrovnávať sa s ich síce podivnou, no predsa len logickou. Záujem o minulosť vyviera a bude vyvierať aj z túžby poznať najbližších i vzdialenejších predkov, sledovať vzostupy i pády, víťazstvá i neúspechy vlastného regiónu, národa, štátu. Moderný človek hľadá vzor, ale aj výstrahu v osudoch slávnych či významných osobností, prežíva s nimi drámy a dobrodružstvá, elektrizujú ho pikantérie zo zákulisia a z každodennosti, teda to, čo mu zracionalizovaná a zunifikovaná prítomnosť neponúka. Túžba po poznaní minulosti a vyrovnávanie sa s ňou bude človeka sprevádzať bezpochyby potiaľ, pokiaľ sa nezmenia jeho v podstate nemenné mravné hodnoty a vlastnosti. Záujem o dejiny je v súčasnosti značný aj na Slovensku. Svedčí o tom pestrá ponuka historickej spisby či úspech jedinečnej misie Historického revue. Pomaly, ale isto sa aj u nás stáva história súčasťou kultúrnej výbavy verejnosti.

Dušan Skvarna

PhDr. Dušan Skvarna
redaktor HR

HR HISTORICKÁ REVUE

Časopis o dejinách spoločnosti

Z priepastnej hĺbky vekov / Vojtech Zamarovský	2
Symbol v dávných kultúrach / Ivan Mačák	4
HISTORICKÝ KALENDÁR	5
Agenti utláčaných / Eva Kowalská	6
Diplomacia dvoch panovníkov / Jarmila Boboková	8
Zakladateľ tradície / Renáta Hlavatá	10
Za slovenskú korunnú krajinu / Dušan Škvarna	12
Národné noviny o Milanovi R. Štefánikovi / Pavol Petruf	14
Hlasy proti útlaku / Antoni Giza	16
NOVINKY NA KNIŽNOM TRHU	17
Dohoda o autonómii Slovenska / Valerián Bystrický	18
Vyhodnotenie súťaže	20
Z DEJÍN MYSLÉNIA	
Očarený demokraciou / Dušan Jedinák	21
ĽUDIA A DOBA	
Sloboda na pravdu, právo na omyl / Martin Lipka	22
HISTORICKÁ REPORTÁŽ	
Kuba na križovatke dejín / Gabriel Zachar	24
HISTORICKÝ PRAMEN	
Zdroje poučenia a zábavy / Juraj Šedivý	26
DEJINY A UMENIE	
Maliar balady a rapsódie (M. A. Bazovský) / Lubomír Podušel	28
NA SLOVÍČKO	
Klára Kubíková	29
ZA KATEDROU	
Metódy rozvíjania poznávacích schopností žiakov vo výučbe dejepisu / Viliam Kratochvíl	30
Poslední zvonolejáři v Bratislave / Pavel Horváth	32
KRÍŽOVKA	33
MALÁ KLENOTNICA SLOV	
Byť na indexe / Jana Skladaná	33
KALEIDOSKOP	34
SLOVNÍK HISTORIKA	35
O NAŠICH AUTOROCH	35
HLASY A OHLASY	36

1. strana obálky: Indiáni z Novej Guiney (tradičné dobové tance)
Obrázky zhora nadol: obraz Francúzska, ktorý symbolizoval cestu
európskych národov k slobode, Napoleon Bonaparte (maľba J. L.
Davida z roku 1799), Hörni chlapi od M. A. Bazovského (1928)

Historia magistra vitae...

Je známe, že rímsky vzdelanec Marcus Tullius Cicero bol aj potenciálnym historikom. Jeho súčasník, historik Cornelius Nepos, v jednom liste predpokladal, že azda napíše dejiny starovekého Ríma, aké by sa sotva dali očakávať od iného spisovateľa.

Cicero pri predstave o ideálnom rečníkovi mal vždy na mysli, že musí ovládať filozofiu, právo, ale i gramatiku, poéziu a národné dejiny, lebo história má za poslanie pôsobiť na rozum a zároveň aj cit poslucháčov. Čitateľov bolo v jeho časoch, samozrejme, ešte pomerne málo. Vtedy si písali a čítali svoje výtvory iba priatelia, a to v duchu Herodotovho vyznania, že treba zapisovať všetko, čo kedy ľudia dobré i zlé vykonal, aby to neupadlo do zabudnutia.

Podľa Cicerovej výpovede história má byť nielen pamäťou, svetlom pravdy, ale i vedomím, ktoré chceme poctiť ako vždy aktuálne, hoci nám ide o vedomie historické. A pritom si ťažkáme, že ho máme nedostatok.

Často si overujeme u gymnazistov, ktorí sa aspoň niečo naučili po latinsky, či vedia preložiť vetu Repetitio est mater studiorum, a najčastejšie sa dozvieme nepresný preklad „Opakovanie je matkou múdrosti“ namiesto správneho znenia tejto sentencie „Opakovanie je matkou štúdií (úsilia)“. Sloveso studio, od ktorého je aj slovo študent, je odvodené od úsilia, snahy. Azda sa zhodneme v názore, že múdrosť sa preukazuje ako nadanie, ako dispozícia často aj u neučencov. No v histórii si treba veci opakovať, hoci sama minulosť je neopakovateľnou. Vedomosti o nej treba pripomínať, poctivo zapisovať, hovoriť o nich situačne, ale sine ira et studio (bez hnevu a zaujatosti), ako to povedal Cornelius Tacitus, ktorý prenikol pod povrch udalostí ako obdivuhodný psychológ i filozof.

Dejiny udalostí (res gestae) majú opisovať spisovatelia, ktorých Rimania nevolali historikmi, ale spisovateľmi toho, čo sa udialo a čo sa deje. História je tou najlepšou učiteľkou. Robí ľudí smrteľnými aj nesmrteľnými, a to v zmysle zamyslenia sa Alexandra Macedónskeho nad spisovateľskou činnosťou, najmä jej historickým obsahom, pri Achillovom hrobe: „O, šťastný mladý muž, pretože si našiel hlásateľa svojej chrabrosti v Homérovi.“ Cicero komentoval jeho výrok slovami: „Keby totiž nejstvovala slávna Iliada, tá istá mohyla, ktorá prikryla Achillovo telo, by bola zakryla aj meno Achilles.“ Cicero v reči **Na obhajobu básnika Archia** napísal hádam najpravdivejšie slová hodnoty literatúry vôbec: „Rimania preložili slovo história, res gestae, ako udalosti, dejiny. A všetky knihy, všetky výroky filozofov i dejiny sú plné príkladov, ktoré by ležali v temnotách, keby k nim nepreniklo svetlo literatúry.“

Často akoby sme rezignovali na historickú pravdu. Možno sme to zdedili po rímskom historikovi Sallustiovi, ktorý napísal o úlohe historikov azda najkritičejšie slová. Máme na mysli jeho kritérium historické.

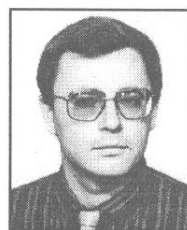
HR HISTORICKÁ REVUE

Časopis o dejinách spoločnosti

Batuchán, dobyvatel' a štátnik / Milan Pauhus	2
Na návšteve v stredovekom meste / Virginia Rozložníková	4
Boží hrob / Pavel Horváth	6
Bitka pri Leviciach a pri Zvolene / Vojtech Dangl	7
Kráľ je mŕtvý, nech žije kráľ! / Miroslav Perniš	10
Chvála rajeckého piva / Michal Eliáš	11
O štúrovských spolkoch miernosti / Miloš Ferko	12
Nemeckí poradcovia v službách slovenskej vlády / Katarína Hradská	14
Veľmocenská politika ZSSR / Michal Barnovský	16
Z DEJÍN MYSLÉNIA	
Ernst Haeckel, nemecký Darwin / Peter Zigman	18
ĽUDIA A DOBA	
Výnimočná šľachticná Terézia Brunšviková / Vladimír Michalička	20
Thor Heyerdal, legenda polynézistiky / Viktor Krupa	21
Poučenia prvému občanovi mesta / Božena Malovcová	22
HISTORICKÝ KALENDÁR	23
ROZHOVOR	
S Ľubomírom Liptákom Hranica medzi históriou a súčasnosťou / Lenka Bérová	24
MEMOÁRE A SPOMIENKY	
Spomienky dobrovoľníka na jeseň roku 1918 / Erik Dulovič	25
ZA KATEDROU	
Kto dobre rozlišuje, dobre učí / Viliam Kratochvíl	26
Zaujímavé rastliny, zaujímaví ľudia / Martin Smatana	28
SVET STARÉHO EGYPTA	
Bevýznamný panovník z významnej rodiny / Ružena Kormošová	30
Pani domu / Eduard Čieško	32
KRÍŽOVKA	33
MALÁ KLENOTNICA SLOV	
Do roka a do dňa / Jana Skladaná	33
KALEIDOSKOP	34
SLOVNÍK HISTORIKA	35
O NAŠICH AUTOROCH	35
HLASY A OHLASY	36

1. strana obálky: Múmia správcu majetkov Hapiho z konca 12. dynastie (1885 - 1795 p. n. l.). Hapi bol pochovaný v Meiru, stredný Egypt. Obrázky zhora nadol: sobáš Napoleona I. s dcérou rakúskeho panovníka Františka I., Máriou, (2. apríl 1810), erb Kežmarku, kláštor v Hronskom Beňadiku.

Načo je Slovákom egyptológia?

Svojím spôsobom je to otázka logická a blízka slovenskému rustikálnemu mysleniu, orientovanému na istý a hmatateľný chlieb v rukách. Výsledky vedy však nie sú vždy bezprostredne viditeľné ako vykopaný kanál, ani ich nie je možné hodnotiť podľa množstva.

Avšak prečo potrebuje taký malý štát práve egyptológiu? Dôvodov je hneď niekoľko.

Egyptologická veda poznáva fascinujúcu starú egyptskú civilizáciu a prehľbuje ľudské poznanie. Možno namietat, že poznávanie minulosti, navyše cudzieho národa, nie je produktívne a neprináša ani zvýšenie hospodárskeho rastu. Prináša však rozširovanie životných obzorov a vzdelania. Vzdelaný človek má tendenciu nenaletieť každému bludu. Kto pozná históriu, pozná chyby minulosti a mal by mať snahu neopakovať podobné chyby v prítomnosti či budúcnosti, aj keď sa tvrdí, že človek a ľudstvo sú napoučiteľní. Keď sa mu vnucujú „závratné“ objavy časových vykorenencov, ktorí sa nazdávajú, že rozvoj ľudstva sa začína až s ich existenciou, môže sa im pokojne zasmiať do tváre a zdvorilo skonštatovať: „Nič nového pod slnkom!“ Bez duchovného rozmeru nielen vedy by bol tento svet beznádejne plochý, šedý a nestál by za námahu žiť.

Navyše výsledky vedy sú všeobecne najperspektívnejším tovarom budúcnosti. Už dnes ich dokážu úspešne exportovať štáty, ktoré do vedy prozreteľne investujú a nepodhodnocujú ju. Predaj a vzájomná výmena vedeckého tovaru - myšlienok - sa pritom neobmedzuje iba na nové technológie, ale aj na výsledky vied o človeku, vied humanitných. Paradoxne, tie sú u nás často podceňované dokonca aj prirodzene zameranými, akademicky školenými odborníkmi. Ako vidno, nedostatok humanitného vzdelania deformuje pohľad na realitu sveta. Egyptológia, tak ako ostatné vedy o človeku a jeho histórii, dovoľuje uchopovať svet aj s jeho nevyspytateľnou a matematicky nedefinovateľnou ľudskou premennou.

Slovensko je súčasťou kresťanského sveta. Kresťanstvo zase stavia na judaizme, ktorý evidentne a výdatne čerpal zo staroegyptských zdrojov. Dokazuje to nielen Šalamúnova Pieseň piesní a ďalšie časti Starého zákona, ale aj niektoré prvky z Nového zákona. Takže, nota bene, egyptská civilizácia je akýmsi archetypom aj našej kultúry.

Od vzniku Slovenskej republiky sa hovorí o potrebe jej pozitívnej prezentácie. Veda a jej egyptologická odnož sú jedným z takýchto spôsobov prezentácií, dodávajúcim krajine prestíž na patrične širokej scéne a medzi patrične významnými ľuďmi. Ak sa v Egypte urobí nový objav, nezaobide sa to bez CNN, New York Times alebo National Geographic. Vedia to všetky európske štáty, ktoré majú v Egypte často i niekoľko výskumov. Vedia to aj slovenskí egyptológovia a usilujú sa rozšíriť svoje teoretické bádanie v Kabinete orientalistiky SAV o terénny výskum v Egyptskej arabskej republike. V súčasnosti je to syzifovská námaha. Zo štátneho rozpočtu nemôžu očakávať žiadnu pomoc. A aj preto založili nadáciu Aigyptos, ktorá zatiaľ márne hľadá podporu v privátnom sektore. Azda sa niečo zmení...

PhDr. Jozef Hudec
egyptológ

HR HISTORICKÁ REVUE

Časopis o dejinách spoločnosti

Pápeži a jubilejné roky / Oľga Pažitková	2
Rytiersky rojko a vizionár na cyperskom tróne / Igor Graus	4
Benátsky dóža / Martin Štefánik	7
Nikdy sa nekončiaci zápas / Martin Chudík	8
Víťazstvo kurucov pri Smoleniciach 28. mája 1704 / Vojtech Dangl	10
Štefan Marko Daxner ako historik / Milan Podrimavský	12
Slovensko volilo inak / Milan Zemko	14
Nepohodlní z kola von / Miroslav Vilhan	16
ALBUM SVÄTÝCH	
Martin Tourský, vojak, askét, biskup / Karol Hodas	17
Keď v Berlíne padal múr... / Dušan Segeš	18
ROZHOVOR	
s Ladislavom Deákom O dvoch dňoch v kalendári slovenskej pamäti / Vladimír Segeš	20
LUDIA A DOBA	
Moreplavec Thor Heyerdahl / Jaroslav Coplák	22
Vojtech Zamarovský v úlohe letca / Štefan Androvič	25
HISTORICKÝ PRAMEŇ	
Svedkovia nemí, a predsa výreční / Miloš Ferko	26
DEJINY A UMENIE	
Zolo Palugyay, neznámy slovenský maliar? / Lubomír Podušel	28
NA SLOVÍČKO	
s PhDr. Viliamom Čičajom, CSc. / Katarína Hradská	29
Židovská svadobná zmluva / Mária Weinbergerová	30
KRÍŽOVKA	31
MALÁ KLENOTNICA SLOV	
Od Kaifáša k Pilátovi / Jana Skladaná	31
KALEIDOSKOP	32
SLOVNÍK HISTORIKA	33
O NAŠICH AUTOROCH	33
OBSAH ROČNÍKA - X. ROČNÍK (1999)	34
HLASY A OHLASY	36

1. strana obálky: Zobrazenie Sibylly od Michelangela v Sixtínskej kaplnke ilustruje článok Pápeži a jubilejné roky
Obrázky zhora nadol: Svätý Martin v erbe mesta Martin, Dózov palác v Benátkach, Kuruci od neznámeho autora

Aby ľudia chodili do múzeí

Od osemdesiatych rokov začali Európania viac ako predtým navštevovať múzeá. I naši spoluobčania sa do nich naučili chodiť, a to nielen vtedy, keď navštívia Paríž alebo Madrid, ale aj keď sú vo vlastnej krajine. Zásahu na tom majú isto aj samotné múzeá, ktoré pripravujú pre návštevníkov toľké atrakcie, že sa niekedy obávam, či sme sa nedostali na hranice soubiznisu. Robí sa to však programovo, pretože bez peňazí sa múzeá neudržia.

A keďže chýbajú peniaze, museli sme sa zamerať na sústavu menších, špecializovaných expozícií. Slovenské národné múzeum (SNM) zahŕňa 13 takýchto pracovísk s asi 400 pracovníkmi. V presvedčení, že múzeum musí vystúpiť aj za hranice vlastnej krajiny a ukázať sa svetu zásadnými a ťažiskovými výstavami, sme sa na nedávnom stretnutí s riaditeľmi národných múzeí v Paríži, Lisabone a Ríme dohodli na finalizácii výstavy o ľudovej kultúre Slovenska. Táto výstava bude otvorená v prvom štvrtroku budúceho roka a poputuje do Lisabonu, Ríma a azda aj do niektorého z nemeckých miest.

V súvislosti s milénium sa Slovenské národné múzeum zapojilo do prípravy výstavy **Stred Európy okolo roku 1000**. Výstava sa má otvoriť v Budapešti, potom pocestuje do Berlína, Varšavy, Prahy a Bratislavy. Jej cieľom bude predstaviť počiatky civilizovaných dejín kresťanskej kultúry národov strednej Európy.

Naša malá krajina nie je nepodstatná. I o tom má vypovedať spomínaná výstava. Zároveň pripravujeme inštruktívnu výstavu **Slovensko a Slováci ako historicko-etnografická kultúra**, ktorá sa uskutoční na Bratislavskom hrade.

Aby sa ľudia naučili chodiť do múzeí, potrebné je myslieť i na súčasnosť. Múzeá na Slovensku zanedbali získavanie materiálu z druhej polovice 20. storočia. O tom ma presvedčila viedenská výstava **Polstoročie v paneláku**, ktorá veľmi presvedčivo demonštrovala dejiny nášho každodenného života. Aj my by sme mali ukázať našim deťom a vnukom, čo sme prežili. Zbierky novodobého materiálu nám však citelne chýbajú. Mnohí, čo ho majú doma, ho vyhadzujú. Tým, ktorí si uvedomujú, že sú to pamiatky na nedávno minulé generácie, a predovšetkým tým, čo ho múzeu darujú, nesmierne ďakujem.

prof. PhDr. Matúš Kučera, DrSc.
generálny riaditeľ SNM